ŠTUDIJSKA BIBLIOTEKA

LJUBLJANA

Št. 88 Poštnina poračunjena (C. C. con la posta) — V Trstu, v četrtek, 12. aprila 1928. - Leto VI. — Posamezna številka 30 cent. — Letnik LIII

(Stat izhaja vsaki dan razen ponedeljka. Naročnina: za 1 mesec L 6.—, za 3 mesece L 22.—, za pol leto L 43.—, celo leto L 75.—, v inozemstvo mesečno L 6.50 vsak. — Posamezna številka 30 st. — Oglasnina za 1 mm prostora v širokosti 1 kol. za trgovske in obrtne oglase L 1.—, za osmrtnice, zahvale, poslano L 1.50, oglase denarnih zavodov L 2.—, finančne na prvi strani L 2.—

EDINOST

Uredništvo in upravništvo: Trst (3), ulica S. Francesco d'Assisi 20. Telefon 11-57. Dopisi naj si pošiljajo izključno uredništvu, oglasi, reklamacije in denar pa upravništvu. Rokopisi se ne vračajo. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo. — Last, založba in tisk Tiskarne «Edinost». Poduredništvo v Gorici: ulica Giosuè Carducci št. 7, I. n. — Telef. št. 327.

Glavni in odgovorni urednik: prof. Filip Peric.

Pogajanja za odpravo vojne

O teh pogajanjih smo poročali že parkrat na tem mestu. Gre za pogajanja med Francijo in Ameriko, ki jih vodita že skoro eno leto — začela so se v juniju l. 1927. — francoski zunanji minister Briand in zunanji minister ameriških Zedinjenih držav Kellogg.

Ta pogajanja so se vlekla dalje, ne da bi se bil dosegel sporazum. Francija je predlagala, kot znano, dvostransko pogodbo med Francijo in Zedinjenimi državami. Obe imenovani sili bi se obvezali, da ne bosta uporabljali v bodoče napadalne vojne kot sredstvo svoje zunanje politike. Nesoglasje med Ameriko in Francijo je dobilo takoj v prvem odgovoru vlade Zedinjenih držav svojo konkretno obliko, katero je ohranilo do pred kratkim. Amerika je izjavila, da je pripravljena sprejeti francoski predlog, toda pod pogojem, da se sklene pogodba proti vsaki vojni sploh in ne samo proti napadalni vojni, kot predlaga Francija; na drugi strani pogodba naj ne bo samo dvostranska, temveč večstranska, t. j. sklene naj se med vsemi velesilami hkratu, a vse ostale države naj se pozovejo, da pristopijo k na ta način sklenjeni pogodbi.

Francija je dolgo vztrajala na stališču, da naj tvori predmet pogodbe le napadalna vojna. Pri tem se je opirala na dejstvo, da je članica Družbe narodov, katera predvideva v svojih pravilih tudi skupen nastop članic proti oni državi, ki bi kršila pakt o Družbi narodov. Radi tega da ne more sprejeti obveze proti vsaki vojni sploh, ker bi bila taka njena obveza v nasprotju z obvezami, ki jih ima Francija napram Družbi narodov kot vsaka druga članica tednarodne ustanove. Amerikanci niso hoteli priznati upravičenosti teh razlogov ter so vztrajali na svojem stališču, da naj se sklene pogodba proti vsaki vojni in poleg tega še med vsemi svetovnimi velesilami in ne samo med Francijo in Ameriko.

V svojem zadnjem odgovoru, ki je bil izročen washingtonski vladi 26. marca tega leta, je Francija v glavnem sprejela stališče Amerike. Predvsem je usvojila ameriški predlog glede večstranske pogodbe. V zgoraj omenjeni noti je odobrila načelo, da naj se pogajanja razširijo na vse poglavitne države, kar se izvrši na ta način, da Francija in Amerika sporočita dotičnim vladam vse svoje dosedanje medsebojno dopisovanje ter jih povabita, naj sprejmejo pogajanja za sklenitev pogodbe, o kateri je govor v aktih, ki se jim predložijo.

Kar se tiče drugega načelnega vprašanja, ki je tvorilo predmet nesoglasju med Francijo in Ameriko, t. j. vprašanja, kako spraviti novo pogodbo v sklad z obvezami, napram Družbi narodov, predlaga Francija v svoji zadnji noti načelo, da se imajo v slučaju kršitve nove pogodbe s strani katerekoli pogodbenice smatrati vse ostale za razvezane od svojih dolžnosti. Na ta način bi pogodba proti vojni ne bila v nasprotju s paktom o Družbi narodov, kajti v slučaju njene kršitve bi imele vse države zopet proste roke in postopanje, ki ga predvidevajo pravila Družbe narodov, bi moglo neovirano slediti.

Vlada Zedinjenih držav je nove francoske predloge sprejela in v najkrajšem času se povabijo Italija, Anglija, Nemčija in Japonska, naj se pridružijo pogajanjem. S tem stopa to vprašanje v ospredje in postaja ena najvažnejših mednarodnih zadev sedanjega hipa. Izključeno je pač, da bi katerakoli vlada omenjenih držav kratkomalo odklonila vabilo Francije in Amerike, ker bi se s tem izjavila vnaprej za vojno in proti miru. Pogajanja na širši podlagi, kot zgoraj omenjeno, se bodo torej gotovo vršila. Kar se tiče možnosti sporazuma, pa je seveda jasno, da je vsak uspeh odvisen še od množnosti neobhodne mere poglasja med ogromnimi interesi, ki jih bo treba pri tem spraviti v sklad.

Popolnoma gotovo pa je, da bo nova pogodba, če se sklene, najdalekosežnejše važnosti. Prvič v zgodovini bi skupina najmočnejših držav sporazumno proglasila vojno za mednarodni zločin ter bi postavila s tem temelj novi mednarodni morali. Že s tem bi bile moralno prisiljene tudi vse druge države, da pristopijo k pogodbi. To velja tudi za Rusijo. Radi tega, ker med njo in Ameriko niso še vzpostavljeni diplomatični odnošaji, bi sicer ne bila zastopana med prvimi podpisnicami pogodbe, toda toliko gospodarski kot politični in posebno še «režimski» interesi bodo velevali tudi tej državi, da pristopi k morebitni pogodbi proti vojni.

Glede Družbe narodov smo rekli že zgoraj, s kakšno pazljivostjo gleda Francija, da nova pogodba ne bo v nasprotju s paktom, na katerem sloni ženevska ustanova. Poleg tega so tudi vse druge velesile — razen Amerike — članice Družbe narodov in se jim vsiljuje enaka previdnost. Vsekakor pa bi uspeh novih pogajanj zopet občutno potlačil njen ugled, ker bi pomenil, da se je z njimi doseglo to, kar se je v Družbi narodov ponovno, a zaman skušalo doseči.

Prestolonaslednik princ Humbert

na otoku Rodu

ROD, 11. Danes zjutraj je pristala v tukajšnjem pristanišču vojna ladja «San Giorgio», na katere krovu se je pripeljal iz Palestine Nj. kr. vis. prestolonaslednik princ Humbert.

Na nabrežju je pričakovala prihod kraljevskega gosta velika množica. Ko je križarka vrgla sidra, so se odpeljali na krov guverner otoka in zastopniki oblastev, da izroče prestolonasledniku prvi pozdrav. Dvajset minut pozneje, ob 9.30, se je pripeljal z ladje v motornem čolnu princ Humbert in stopil na kopno, živahno pozdravljan od navzočnih. Pregledal je častno stražo, nakar se je takoj odpeljal v avtomobilu proti guvernerjevi palači, pred katero se je zbrala velika množica. Princ se je moral parkrat pokazati na balkonu.

Od tod se je prestolonaslednik podal v veliki hotel «delle Rose», kjer se je nastanil. Po par minutah se je odpeljal v cerkev sv. Ivana, kjer ga je sprejel apostolski prefekt. Pozneje si je ogledal okolico in mesto, ki je vse v zastavah.

Ob 13. uri se je v guvernerjevi palači vršil svečan obed, katerega so se udeležili prestolonaslednik in glavni zastopniki oblastev.

Načelnik vlade

se je povrnil v Rim

RIM, 11. Sinoči ob 22. uri se je povrnil načelnik vlade on. Mussolini v prestolnico. Davi je sprejel v palači Viminale ministra kolonij on. Federzonija, državne podtajnike on. Bianchija, on. Giunto in on. Balba. Popoldne se je podal v palačo Chigi, kjer so ga posetila angleški državni podtajnik aeronavtičnega ministrstva sir Filip Sassoon, finančni minister on. Volpi in državni podtajnik on. Bottai.

Hišni posestniki in vratarji

RIM, 11. Danes dopoldne se je imelo vršiti pred rimskim delovnim sodiščem nadaljevanje razprave o sporu med hišnimi posestniki in vratarji; ta razprava je bila poslednji krat preložena, da se omogočijo strankama pogajanja za mirno rešitev spora. Po otvoritvi razprave so prosili zastopniki obeh strank za ponovno odgoditev razprave, ker so pod vodstvom ministrstva korporacij v teku pogajanja, ki obetajo, da bo spor rešen mirnim potom. Predsednik sodnega dvora je seveda ugodil predlogu obeh strank.

«Saturnia» pripeljala pet ton zlata v Neapelj

NEAPELJ, 11. Sinoči je prispela iz New-Yorka v tukajšnje pristanišče motorna ladja «Saturnia». Pripeljala je večje količine zlata za zavod «Banca d'Italia». Uradniki banke so zlato takoj vzeli v svoje varstvo in ga dali prepeljati v neapeljsko podružnico banke

Zrakoplov „Italia“

slovesno krščen v Bieggiju

MILAN, 11. Danes opoldne je bil v odsotnosti generala Nobileja, ki je bil zadržan v Rimu, slovesno krščen zrakoplov «Italia». Pred krstom je bil v stolnici blagoslovljen križ, ki ga je papež podaril generalu, da z njim posveti severni tečaj. Krst in blagoslov je izvršil knezonadškof Tosi ob asistenci nekaterih škofov in mnogobrojne duhovščine.

BERGEN, 11. Sem je prispela ladja «Città di Milano», ki jo bo rabila ekspedicija generala Nobileja kot bazo za svojo pot na severni tečaj.

Pogozdovanje v Julijski Krajini

se bo vršilo s pomočjo države

RIM, 11. Državna in goriška pokrajinska uprava sta ustanovili konsorcij v svrho pogozdovanja vinkuliranih zemljišč in v svrho obnavljanja gozdov, ki so v vojni zelo trpeli in ki so istotako vinkulirani, ter končno za pogozdovanje Krasa. Država bo prispevala s polovico stroškov, drugo polovico bo prevzela goriška pokrajinska uprava.

Davek na koze

Kdo ga mora plačevati?

RIM, 11. Pristojni organi ministrstva za nacionalno gospodarstvo in finančnega ministrstva so dali na pobudo prizadetih krogov podrejenim uradom navodila o tolmačenju predpisov, ki se nanašajo na davek na koze. Okrožnica, v kateri so navedena ta navodila, poudarja, da davek na koze, ki se pasejo v gozdih in grmovju, ni bil morda uveden iz fiskalnih razlogov, ampak ga je narekovala potreba, da se omeji kozjereja in to zlasti tam, kjer se je gojila kot pravcata industrija na škodo erarnih gozdov in gozdnega bogastva države. Radi tega ni prav nič potrebno, da se višina davka odmerja po višini dohodkov, ki jih dajejo koze svojim lastnikom. Okrožnica pa tudi določa, da so koze, ki se redijo v hlevih ali pasejo na travnikih in pašnikih in ki jih končno gozdni odseki pokrajinskih gospodarskih svetov niso postavili pod posebno varstvo, davka proste.

„Lavoro d' Italia“

o Radićevih izjavah

RIM, 11. «Lavoro d'Italia» prinaša v svoji današnji številki poročilo iz Beograda, da je glasom tamkajšnjih listov Stjepan Radić na shodu v Splitu rekel baje naslednje: «Mussolini je obljubil Čehoslovaški, da bo pokupil vse njene izdelke, če mu prepusti svobodne roke proti Jugoslaviji. Toda njegovi načrti mu niso uspeli, ravno tako je sovjetska Rusija odklonila njegov predlog, naj mu prepusti svobodne roke v Dalmaciji. Edino jamstvo miru daje Družba narodov. Italija bi morala pomniti, da so bili na Piavi Hrvatje in da bi bila Jugoslavija, če bi bil sprejet njegov predlog, da se imenuje Boroević za vrhovnega poveljnika armade, narekovala mir v Rimu, kar se bo zgodilo, če ne v Rimu, pa v Benetkah.»

«Take komične izjave,» pripominja poročevalec, «obsojajo celo tukajšnji politični krogi.»

K beograjskemu poročilu dodaja rimski list naslednji komentar: «Obžalovanje jugoslovenskih političnih krogov, ki ga podčrtuje tisk kraljevine SHS, dokazuje samo, da morajo imeti vsekakor neko veljavo besede Radića, ki se je smatral kot nenormalen, če ne naravnost kot neodgovoren. Osebe g. Radića s svojo nepremišljeno izjavo, ki nalikuje napadu politične epilepsije, nas sicer prav nič ne zanima, dasiravno bi utegnili njegovi čudni udarci na nekatere zelo občutljive tipke s časom izzvati razumljiv odpor, vendar smatramo, da je potrebno opozoriti na okolnost, da njegove trditve niso nikak izoliran pojav, marveč tvorijo samo del ponovnih protitalijanskih manifestacij.

«Je še svež protest proti varšavskemu profesorju Grabjanskemu, ki je napisal knjigo o Dalmaciji, in še sveža je cela vrsta gluposti, ki jih je razširilo slovansko časopisje srednje-vzhodne Evrope. Če je to ono sredstvo, s katerim upajo doseči jugoslovenski krogi normalizacijo odnošajev z Italijo, tedaj mislimo, da je naša dolžnost ugotoviti, da se nam zdi to zgrešeno.»

Razstava italijanske ekspanzije v inozemstvu

RIM, 11. Načelnik vlade je te dni razposlal novo okrožnico vsem italijanskim diplomatičnim zastopstvom v inozemstvu glede organizacije trajne razstave o italijanski ekspanziji v inozemstvu.

Češkoslovaški legionarji v Benetkah

BENETKE, 11. Danes ob 14.40 so prispeli semkaj iz Verone češkoslovaški legionarji, ki so se tekom svetovne vojne borili na italijanski fronti. Legionarjev je 200 in jih vodi general Graziani, kateri je poveljeval češkoslovaški legiji v Italiji. Na postaji so goste sprejeli zastopniki vojaških in civilnih oblastev ter člani raznih udruženj. Jutri bodo odpotovali v Conegliano, odkoder se bodo podali na bivša bojna polja.

Smrt univerzitetnega profesorja

TURIN, 11. Danes zjutraj je umrl v svojem stanovanju inž. Rihard Arnò, profesor na tehniški visoki šoli v Milanu, ki je slovel kot odličen fizik in matematik ter kot iznajditelj.

Povratek ministra Rušdi bega

v Turčijo

CARIGRAD, 11. Zunanji minister Tevfik Rušdi beg se je povrnil v domovino. Ob prihodu v Carigrad ni hotel dati novinarjem nikakih izjav. Listi prinašajo nepotrjene vesti, da je zunanji minister o priliki svojega razgovora z g. Mussolinijem v Milanu zasnoval podlago za sklenitev italijansko-turške pogodbe o nenapadanju. Tudi Grčija naj bi neposredno pristala in sprejela pogodbo. Sklenitev take pogodbe po mnenju tukajšnjega tiska ni neizvedljiva, ne odgovarja pa trenotnemu položaju.

Turčija je že dalj časa stremela za tem, da naveže ožje stike z Italijo, predvsem je bilo v njenem interesu, da se sklene med obema državama nova trgovinska pogodba, ki bi se morala skleniti najkasneje do konca 1929. Sklenitev take pogodbe pa je tudi v interesu Italije, ki je glavna uvozna in izvozna država Turčije.

Nadalje domnevajo listi, da se je minister Rušdi beg razgovarjal z on. Mussolinijem o vprašanju vstopa Turčije v Družbo narodov; o turško-ruskih odnošajih, ki so sicer prijateljski, katerim pa se ne pridaja več tolik pomen, odkar minister Rušdi beg v Ženevi ni hotel podpreti radikalnega ruskega predloga o razorožitvi.

Medtem bo minister, čim prispe v Angoro, takoj pričel razgovor z novim grškim zastopnikom, da se rešijo še nekatera vprašanja v zadevi izmenjave prebivalstva obeh narodnosti.

Konferenca emisijskih bank v Parizu

PARIZ, 11. Danes se je tu otvorila mednarodna konferenca emisijskih bank. Za predsednika je bil izvoljen voditelj Francoske banke. Pobudo za to konferenco je dala gospodarska komisija Družbe narodov.

Afganistanskega kralja bodo operirali

BERLIN, 11. Afganistanski kralj, ki je bolan in ki se v drugič mudi v Berlinu, je bil prepeljan na kliniko berlinskega specialista dr.ja Borcharja, kjer bo podvržen operaciji v sapniku.

Dürerjeva razstava na Nürnbergu

NÜRNBERG, 11. Danes opoldne se je otvorila v tukajšnjem nacionalnem muzeju razstava del velikega nemškega slikarja Albrechta Dürerja, ki je živel v 16. stoletju.

MOSTAR, 11. Tukajšnji veliki župan je prejel od zagrebške železniške direkcije obvestilo, da bo sprejetih 15.000 delavcev iz mostarske oblasti, ki bodo zaposleni pri popravljanju proge Zagreb — Brod

Stabilizacija dinarja

Sporazum med finančnim ministrstvom in upravnim odborom Narodne banke

BEOGRAD, 11. Čim je finančni minister objavil svoj načrt glede stabilizacije dinarja, je upravni odbor Narodne banke imenoval poseben odbor, da podrobno prouči to vprašanje.

Danes opoldne se je vršila plenarna seja upravnega odbora Narodne banke, da ratificira sporazum, ki je bil dosežen med prejomenjenim odborom in finančnim ministrom. Seji je prisostvoval tudi finančni minister dr. Marković v spremstvu generalnega ravnatelja državn. računovodstva. Navzočni so bili vsi člani upravnega odbora in nadzorništva Narodne banke. V razpravi so bila razna tehnična vprašanja, nato pa je podal finančni minister obširno poročilo o nameravani stabilizaciji dinarja.

Država bi takoj po najetju inozemskega posojila plačala svoj dolg pri Narodni banki. V svrho osiguranja stabilizacije se bo ustanovil poseben devizni fond v iznosu poldruge miljarde dinarjev. Posebna pažnja pa se bo pri tem posvečala podlagi papirnatih novčanic. Po mnenju fin. ministra stabilizacija dinarja v državi ne bo povzročala nikakih gospodarskih pretreslajev, ker gre predvsem za to, da se osigura dinar na zunaj. V domačem gospodarstvu bo ostalo stanje nespremenjeno. Tudi obtok novčanic se ne bo zmanjšal, pač pa se bo docela ustavilo izdajanje novih novčanic.

Člani upravnega odbora Narodne banke so se strinjali z izvajanji finančnega minisatra, kar je pokazala sledeča obsežna debata. Po seji so izjavljali novinarjem, da je bil dosežen glede stabilizacije dinarja popoln sporazum, ki bo sprejet v obliki zakonskega predloga na eni izmed prihodnjih sej ministrskega sveta.

Potniški promet

preko grško-bolgarske meje spet urejen

BEOGRAD, 11. Danes je jugoslovenski poslanik v Atenah posetil grškega zunanjega ministra in zahteval pojasnil glede omejitve prometa na jugoslovensko-grški mejt. Grški zunanji minister je izjavil, da ta omejitev ne zasleduje nikakih zahrbtnih namenov, marveč jo je odredilo grško prometno ministrstvo le z ozirom na to, da je potniški promet z Jugoslavijo minimalen in se ne izplača vzdrževati celih garnitur.

Zvečer je prejelo zunanje ministrstvo uradno obvestilo, da so vse omejitve ukinjene in da je od 18. ure dalje vzpostavljen popoln normalen promet.

Kongres bolgarskih komitov odgoden

SOFIJA, 11. Med pravoslavnimi velikonočnimi prazniki bi se imel vršiti kongres bolgarskih komitov. Kongres je bil že dvakrat odgoden. Z ozirom na napetost, ki vlada med Bolgarijo in Jugoslavijo baš radi akcij, ki jih pripravljajo komiti, je bil kongres na zahtevo bolgarske vlade spet odgoden. Bolgarska vlada je odboru sporočila, da delovanje organizacije otežkoča delo vlade in ograža najetje inozemskega posojila.

Eksplozija v Sofiji

SOFIJA, 11. V neki tukajšnji tovarni je prišlo do eksplozije, radi katere so trije delavci izgubili življenje in sta dva druga zadobila težke poškodbe.

Zasedanje osrednjega odbora sovjetske unije

MOSKVA, 11. Osrednji izvrševalni odbor sovjetske unije se je danes sestal v Moskvi k novemu zasedanju.

Poleg drugih vprašanj je na dnevnem redu razprava o državnem proračunu za poslovno leto 1928-29. V primeru z lanskim, predvideva novi proračun zvišanje državnih izdatkov za približno eno šestino.

Osrednji odbor bo razpravljal tudi o zvišanju davkov na večja poljedelska podjetja. Na dnevnem redu je nadalje tudi poročilo o zasedanju ženevske prizravljalne konference za razorožitev.

Nesreča v Hercegovini

MOSTAR, 11. V Lilijevu pri Mostaru se je pripetila danes docela nenavadna nesreča. Tamkajšnji posestnik Pavel Trnovac je vozil gnoj na polje. Z njim se je vozil tudi njegov 4-letni vnuk Meho, ki je sedel na gnoju vrh voza. Nenadoma je nastala strahovati eksplozija. Voz in konje je vrglo v zrak in popolnoma razneslo. Otroka je tako raztrgalo, da so našli kasneje le še posamezne dele njegovega trupla. Kmetu Trnovcu se po čudnem naključju ni pripetila nikaka nezgoda. V gnoju je bila brškone kaka stara granata, ki se je ali radi vročine ali radi tresenja razpošila.

Izsledite komunistične zarote

proti mikadu

TOKIO, 10. Po vsej Japonski je zavladalo silno razburjenje. Policija je izsledila široko zasnovano zaroto proti mikadu, japonskemu cesarju. Preko 1000 komunistov je bilo aretiranih, vsi so bili osumljeni soudeležbe pri zaroti. Kot vse kaže, se je zarota pripravila v Moskvi, s katero so bili komunisti v ozkih stikih. Moskva je komuniste, «moskovske radikale», podpirala tudi za časa volitev.

Spričo zarote pa tudi spričo vmešavanja sovjetov v japonske notranje zadeve se je dvignil po vsej deželi naravnost silen vihar odpora in razburjenja. Oblasti so uvedle najstrožjo preiskavo.

TOKIO, 11. Vlada je povodom izsleditve komunistične zarote razpustila komunistično stranko, pa še dve drugi, ki sta, kot je bil utemeljen ukaz, ogrožali red in varnost v državi.

Agent moskovske internacionale aretiran v Parizu

PARIZ, 11. Policijski agentje so aretirali včeraj avstrijskega državljana Riharda Schullerja. V komunističnih krogih je Schuller znan pod nazivom «oko Moskve», ker je delegat izvrševalnega odbora moskovske internacionale. Ko so ga agentje ustavili, je pričel Schuller klicati na pomoč svoje tovariše, ki so imeli v nekem bližnjem poslopju zborovanje. Res je prihitelo na pomoč kakih 60 ljudi, ki pa jih je policija odpodila, Schullerja pa je odvedla na policijski komisarijat.

Schullerja je policija iskala že dalj časa; koncem januarja je imel namreč na nekem komunističnem sestanku oster protimilitaristično govor. Moskovski agent je že mnogo potoval po Angleškem in Avstrijskem.

Incident v Saarski kotlini

PARIZ, 11. V Nambornu, na meji med Francijo in Saarsko kotlino, se je odigral v nedeljo krvav incident. Neki francoski carinik, ki se je v družbi nekaterih Nemcev opil, je pričel streljati proti tem poslednjim. Enega Nemca je ubil, drugega pa težko ranil.

Orožnike, ki so se kmalu nato prikazali pred njegovim stanovanjem, je ustavil s ponovnim streljanjem. Ko mu je zmanjkalo streliva, je zažgal hišno opravo. Gasilci so sicer kmalu pogasili ogenj, toda orožniki so našli carinika že mrtvega. Vzel si je življenje s krogo iz revolverja.

Orkan v Meksiki

MEKSIKO, 11. Silen orkan je v severnem delu Meksike prizadel ogromno škodo v mnogih mestih. Podrobnejših vesti še ni mogoče dobiti, ker so vse telefonske in brzojavne zveze s prizadetimi kraji poškodovane.

Težka železniška nesreča

na pariški postaji

PARIZ, 11. V bližini tukajšnjega severnega kolodvora se je danes dogodila strahovita nesreča. Neki okoliški vlak je zavozil v osebni vlak, odhajajoč proti mestu Boulogne. Vlaka sta zadela eden v drugega s takšno grozovito silo, da sta se lokomotivi obeh vlakov postavili po koncu, prvi vozovi boulogneskega osebnega vlaka pa so se zdrobili.

Seveda je ta strahovita nesreča zahtevala tudi človeške žrtve, katerih število pa še ni natančno ugotovljeno. V mestu govore, da je kakšnih petnajst do dvajset mrtvih in kakšnih trideset ranjenih, dočim pravi neko uradno poročilo, da je samo devet mrtvih in sedemnajst ranjenih.

Rešilna akcija se je nemudoma pričela pod vodstvom načelnika pariške policije. Oblasti so uvedle preiskavo, da se ugotovi, kako je nesreča nastala. Po dosedanjih preiskavah izgleda, da jo je treba pripisati napačnemu manevru pri kretnicah.

Naročajte in širite „EDINOST“

Politične beležke

Politični položaj na Poljskem

Čudni položaj, ki je nastal v poljskem parlamentu po izvolitvi socialističnega poslanca Daszynskega za predsednika sejma, je ustvaril takšne notranjepolitične prilike na Poljskem, da bi menda zaman iskali nekaj podobnega v zgodovini evropskega parlamentarizma.

Poljski sejm nima danes večine — ne vladne niti izrazito protivladne —, ki bi bila sposobna za kakršnokoli plodno delo. Vlada je danes primorana oslanjati se v parlamentu enkrat na desnico, drugikrat na levico, kakršni so pač zakonski osnutki, ki jih predlaga. Če hoče imeti pri tej taktiki uspeha, mora tudi spretno izrabljati razdrapanost opozicijskega tabora. Ni nobenega dvoma, da je takšen položaj vse prej kot idealen, in zato ni čudno, da so se takoj po objavi rezultatov o volitvah skupščinskega predsednika pojavili glasovi, da se bo parlament takoj razpustil in se bodo volitve odgodile za nedoločen čas. Mnogo vplivnih mož sedanjega režima je zagovarjalo takšno radikalno operacijo.

Maršal Pilsudski pa o tem ni hotel ničesar slišati; res je, da bi vlada, če bi se odločila za tako važen korak, imela morda lažje delo v notranji politiki, toda kaj bi pa porekel zunanji svet?

Skratka — Pilsudski se je odločil, da bo še nadalje vztrajal pri tako nesrečno započetem sodelovanju s parlamentom. Socialista Daszynskega, opozicijskega poslanca, ki je bil izvoljen za predsednika zbornice, je povabil k sebi in mu obrazložil svoj program za parlamentarno delovanje. Ob tej priliki je maršal izrazil željo, naj bi sejm tekom treh dni odobril proračunski provizorij.

In zgodilo se je nekaj zelo zanimivega: parlament, v katerem vlada nima večine in v katerem je Pilsudski pred komaj enim tednom doživel poraz, je do pičice ugodil maršalovi želji. V predpisanemu roku in skoro brez izprememb so bili sprejeti vsi vladni predlogi.

Dogodek je vsekakor nad vse zanimiv in nam morda kaže, da se je vprav z neprevidevano izvolitvijo opozicijskega sejmskega predsednika našla nekakšna podlaga za pametno sodelovanje vladne večine z opozicijo. Seveda bo treba v okrepitev tega mnenja še počakati na nadaljnji razvoj parlamentarnega delovanja na Poljskem, ker ni izključeno, da je uspeh vlade samo začasen in da ga je treba pripisati trenutnemu vplivu maršala Pilsudskega.

Vsekakor se je položaj Pilsudskijevega kabineta proti slehernemu pričakovanju utrdil in so poslednji dogodki pokazali, da ni mogoča sestava kakšne nove, boljše vlade, nego je sedanja.

Če bi se izpolnilo pričakovanje glede nadaljnjega sodelovanja vladne večine z opozicijo, potem bo pač naglo napredovala konsolidacija političnih prilik in bo nastopilo ozdravljenje javnega življenja v poljski republiki, ki je bilo v poslednjih letih tako zelo viharno.

Nekaj o novem ruskem kazenskem zakoniku

Leningrajska «Krasnaja Gazeta» je te dni priobčila celo vrsto zanimivih podatkov o novem ruskem kazenskem zakoniku, ki vsebuje mnogo povsem novih določb.

V novem sovjetskem kazenskem zakoniku se posveča prav posebna pažnja razlikovanju med poklicnimi zločinci, ki so že ponovno prekršili zakone, in med prestopniki, ki so zagrešili kak zločin le slučajno. V zvezi s tem razlikovanjem so — kakor bomo videli v naslednjem — tudi kazni različne.

Posebno pažnjo je zakonodajalec posvetil tudi vprašanju izpuščajna nevarnih zločincev na svobodo. Postavil se je v tem pogledu na princip, da bi bilo nepravilno izpuščati takšne zločince na svobodo, če ne obstojajo dovoljna jamstva, da se bodo poboljšali, ker bi takšno postopanje pomenilo izpostavljati družbo brez potrebe zločin stvu. Iz tega principa — ki je pač vreden vse pažnje — se je seveda pojavila potreba uvesti za nevarne poklicne zločince neomejeno kazen; upravna oblast ima radi tega pravico, da po svojem uvidevanju pridrži takšne zločince v ječi, dokler se ji zdi to potrebno. V gotovih slučajih, ko se zanikarni grešniki nikakor nočejo poboljšati, pa sme upravna oblast uporabiti proti njim tudi dosmrtno internacijo.

Dočim so za profesionalne zločince predvidevane poostrene kazni, so za slučajne zločince uvedeni tudi domači zapor, omejena svoboda kretanja itd. Novi kazenski zakonik pa tudi izrecno opozarja sodnike, da smejo oprostiti obtoženca tudi če je krivda dokazana, ako je zločin izvršil le slučajno in če obtoženec ni nevaren človeški družbi. Potrebna pa je v takem slučaju še druga olajševalna okolnost: obtoženec mora biti — proletarec. Kakor je iz tega razvidno, ima novi ruski kazenski zakonik izrazit razredni značaj: kazni za pripadnike «buržoazije» so večje nego za proletarce. Temu pa se seveda, spričo sedanjih prilik v ZSSR, ne moremo čuditi.

DNEVNE VESTI

Pogreb pokojnega poveljstva gr. uff. Archi-ja

Včeraj predpoldne ob 10. uri se je vršil pogreb prvega tržaškega poveljstva gr. uff. Archija, ki je umrl pretekli ponedeljek, kot smo poročali v torkovi številki. Pogreb je bil veličastna žalna manifestacija. Ob 10. uri je bilo v stanovanju v ul. Foscolo blagoslovljeno pokojnikovo truplo v prisotnosti prefekta kom. Fornaciari-ja, viceprefekta kom. Zanconato, viceposlovitve, prisotni so pozdravili pokojnika z dvigom roke, nakar je krenil voz na pokopališče. Pogrebu je prisostvoval prefekt kom. Fornaciari

«Ko sem drugi dan srečal Piriha in ga vprašal, če mu je vrnil denar, mi je rekel, da ne.»

«Ali je res, da vas je hotel Leban podkupiti?»

«Ah, da; to je pa res. Ko me je dal poklicati brigadir, da bi me izprašal, me je iskal Leban v Skrtovi gostilni, naročil liter vina in mi rekel: «Vidiš — jaz imam ženo in otroke, ti nimaš nič! Pojdi k brigadirju in reci, da ni nič res, kar je naznanil Pirih. Dobro ti bom plačal. Istotako je bilo, ko sem moral iti na preturo v Tolmin. Hotel me je prehiteti s kolesom, da bi me preprosil. Pa je bil slučajno nekdo z menoj. Na hodniku tolminske preture pa mi je pomignil, naj ne povem.»

Druge priče

Brigadir Aldo Boschi pravi, da je Leban znan med svojimi občani kot velik oderuh, ki je obogatel na račun svojih dolžnikov.

Zagovornik: «Ali ni skušal Pregelj že naznaniti obtoženca, češ da je komunist?»

Brigadir: «Da!»

Odv. Paglilla: «Ali niso nekoč obesili na njegova vrata neki neznanci rdeče rute?»

«Da. Bilo je to ob priliki nekega državnega praznika. Pa nisem vzel stvari za resno, ker sem vedel, da je to storjeno le iz nagajivosti.»

Preds.: «Eh, si je naredil denarje!»

Paglilla: «Je imel pač srečo, da poseduje krajcarje!»

Bilo je nato izprašanih še več prič, in sicer Josipina Šavli, Franc Pregelj, Anton Šavli, Neža Šturm, Jožef Pregelj ter Jožefa Kovačič, ki so povečini izpovedali v dobro obtoženca.

Drž. pravdnik Leoni je trdil, da v procesu ne gre za rop, pač pa za nasilstvo, s katerim je hotel imeti gostilničar za svoj slani račun — gostilničarski računi so itak vsi slani — svoje plačilo. Sodišče naj Lebana obsodi na 6 mesecev zapora in na 500 lir globe.

Zagovornika sta tudi to pobijala, trdeč, da ni dokazov, na podlagi katerih bi se moral obtoženec kaznovati. Gre le za maščevanje in zavist, ker je Leban bogat človek. Odv. Giannini pravi, da so med ljudni dandanes tudi taki, ki hočejo izrabljati pravico za svoje maščevalne namene. Zlasti pa dokazuje, kako malo da je verodostojna priča Jožef Pregelj, bratranec obtoženca. Kajti «ni zvestejšega prijatelja kot je prijatelj sorodnik, toda tudi ni hujšega sovražnika kot je sovražnik sorodnik». «Pirihu pa se vidi že na obrazu, kako je pohlepen po denarju. Zahteval je, naj se obtoženec oprosti.

Sodišče obsodi nato Lebana na 2 meseca zapora ter na 500 lir globe za prvo obtožbo, oprosti ga pa druge obtožbe poskušanega podkupovanja.

TOLMIN

Smrt bivše operne pevke

V pondeljek zjutraj ob 9. uri je umrla tukaj 76-letna Gabrijela Mrak. Svoj čas je bila operna in operetna pevka. Rojena je bila v Tolminu, v ljudsko šolo je hodila v Gorici. Naučila se je več jezikov in tako govorila francosko, nemško in italijansko. V Gorici se je učila petja pri operni pevki Karolini Bauer. Prvič je nastopila na odru leta 1877. Kot taka je dosegla precej uspehov in prepotovala Avstrijo, Nemčijo, nastopila je v Berlinu, Hamburgu, na Dunaju in v Rimu. Bila je tudi v Trstu učiteljica petja. Obiskala je v svojem poklicu celo daljno Odeso. Dvajset let je bila operna pevka, 12 let pa učiteljica petja. Leta 1924. se je vrnila v svojo rojstno vas Tolmin, kjer je našla mirno zavetje.

PODBRDO

Požar.

Na velikonočni pondeljek zvečer, okrog 9. ure, je začelo goreti v velikem Primožovem hlevu. Hlev se nahaja na Petrovem brdu. Ogenj je takoj zavzel večjo razsežnost in hlev popolnoma upepelil. Zgorelo je vse, rešili so samo živino, in sicer 14 glav. Ogenj so prvi zagledali fantje, ki so se vračali iz Podbrda. Hitro so se spravili na gašenje in ogenj omejili, v kolikor je bilo to mogoče. Škoda je precej velika.

SVETO PRI KOMNU

Bela žena žanje mlade.

V soboto, dne 7. aprila, je zatisnil v naši vasi za vedno svoje oči komaj 26-letni mladenič Anton Malič. Pokojnik je bil vnet delavec na prosvetnem polju. Predvsem se je zanimal za godbo ter ga kot takega lahko imenujemo očeta naše vaške godbe. Bolehal je že več časa na jetiki. Bil je edini sin staršev, ki jih že davno pokriva črna zemlja. Njegov pogreb, ki se je vršil v pondeljek ob lepem vremenu, je najjasnejše pokazal, kako je bil pokojnik od domačinov spoštovan. Skoro vsa okolica se je udeležila pogreba. Domači fantje, dekleta, vse je tekmovalo, da izkaže zadnjo čast svojemu umrlemu tovarišu. Pevski zbor mu je zapel v slove, godba mu je svirala zadnjo žalostno koračnico, ona godba, ki jo je tako rad imel. Saj je bil tudi sam muzikant, kakor že njegov oče. Z nagrobnim govornikom mu zakličemo: «Ločil si se od nas. Šel si k svoji mamici, k svojemu očetu. Spomni se na nas, ki nas še čaka usoda smrti. Počivaj v miru, blaga duša!»

Domačini.

Iz tržaške pokrajine

IZ DOBRAVELJ PRI TOMAJU

Dne 4. aprila je bil zaključen zimski kmetijski tečaj, ki ga je vodil potovalni učitelj g. Kosovel iz Tomaja. Trajal je od 23. novembra do konca marca. Tečaj je obiskovalo 7 učencev iz Dobravelj in 6 iz Kazelj. Tečaj je nadzoroval agrarni inž. g. dr. Klavžar iz Sežane. Pri izpitu je izrazil svojo zadovoljnost z uspehi. Po končanem izpitu nam je g. inž. pokazal slike, ki so predstavljale razne napake slabo negovane krave, dalje napačne lege telička v času brejnosti i. dr. Vsako sliko je pojasnil z opisom.

Ob razstanku nam je priporočal, da naj v korist obračamo pridobljene nauke. — Bodi g. Klavžarju izrečena tudi na tem mestu hvala za razkazane slike in posebno še, da nam je organiziral tečaj v Dobravljah.

Eden v imenu vseh.

Znanost in umetnost

Radiofonija

VI.

Elektronske cevke

Kot najboljši detektorji elektromagnetnih valov so se izkazale takozvane **elektronske cevi.** So to majhne steklene posode, v katerih je zrak kar najbolj razredčen. Pritisk, ki vlada v taki cevki, je silno majhen in znaša okoli ene milijonine milimetra, dočim odgovarja normalni zračni pritisk 760 mm visokemu živosrebrnemu stebriču. Kovinsko zrcalo, ki so z njim obložene cevkine stene in ki nam ovira pogled v cevkino notranjost, je nastalo ravno radi tega, ker se je skušalo doseči kar največjo praznino (vakuum).

Skozi cevko gre kovinska žica. Ako isto segrejemo, začne izžarjevati ali bolje izpreševati proste elektrone, to je ona silno majhna električna telesca, ki so celo dvatisočkrat lažja od najlažjih atomov in ki jih smatramo za nekakšne atome elektrike.

Ta pojav primerjamo dokaj dobro z izhlapevanjem. Tu se skušajo posamezni atomi ali molekule odtrgati iz tekočine in dvigniti kot pare v prostor nad tekočino. Čim višja je temperatura, tem lažje se jim to posreči. Toda izparivanje ima svojo mejo. Ako ne skrbimo namreč, da se odstranijo nastale pare, bo prostor nad tekočinsko gladino kmalu nasičen s parami, ki bodo ovirale, da bi nastale nove pare. Ta meja narašča sicer s temperaturo, toda meja je vendarle.

Enako se skušajo elektroni, ki se sicer v kovini prosto sučejo med atomi, odtrgati iz telesa in izleteti v prostor, ako kovino močno segrejemo. Čim višja je temperatura, tem lažje izpršujejo kovine elektrone. Radi tega se uporabljajo take kovine, ki vzdržijo visoko temperaturo. Izborno služita v to svrho kovini volfram, ki se tali še le pri 3400° C in torej z lahkoto prenese celo temperaturo, pri kateri belo zažari, in torij, ki je znana kot radioaktivna prvina in izžareva veliko elektronov že pri rumenem žarenju. Pri še nižji temperaturi, ko žare telesa rdeče, izpršujejo mnogo elektronov nekateri kovinski oksi, to so spojine kovin s kisikom.

Kovinsko žico v elektronski cevki segrevamo na najbolj enostaven način, ako pošiljamo skozi njo električni tok. Čim tanša je namreč žica, tem bolj ovira pot električnemu toku in ravno radi tega upora se pri prehodu elektrike žička močno segreje in zažari, kakor je to najbolj znano pri električni žarnici. Tok, ki se uporablja za segrevanje žice imenujemo **netilni tok,** daja ga nam običajno posebna akumulatorska baterija.

Okoli **netilne žice** v elektronski cevki se stvori tako slično kakor nad tekočinsko gladino nekakšen oblak elektronov. Ako je le-ta dovolj gost, bo oviral nadaljni izstop elektronov iz kovine. Čim višja je temperatura žice, tem večje bo število izpršenih elektronov, toda radi prostorske naelektrenosti, ki tako nastane okoli žice, bo to število vedno omejeno.

Vsakomur je znano, da se pospešuje izhlapevanje, ako se sproti odstranjujejo nastale pare. Najlepše opravlja to delo suhi veter. Sličen je pojav tudi pri netilni žici. Ako skrbimo za to, da se izpršeni elektroni odstranijo od žice, se ne bo mogel stvoriti više gori omenjeni elektronski oblak, in žica bo neovirano dalje izžarevala elektrone.

Ker so elektroni negativno električni, bomo to najpreprosteje dosegli, ako postavimo žici nasproti kako pozitivno električno telo, ki bi po znanem zakonu o električnem privlaku in odboju privlačevalo nasprotno imenske elektrone. V cevko je v to svrho udelana kovinska ploščica, navadno iz niklja. Ker jo spajamo običajno s pozitivnim polom baterije, jo imenujemo **anodo,** to je vhodišče, kajti po običajnem naziranju smatramo da gre elektrika od pozitivnega pola po zunanjem tokovodniku proti negativnemu polu. Negativni pol je združen s prej opisano netilno žico, radi tega imenujemo isto tudi **katodo** (izhodišče), kajti po njej bi se vračala elektrika v baterijo.

Ako je torej anoda pozitivno naelektrena ali kakor pravimo, ako ima pozitivno napetost, privlačuje od netilne žice izpršene elektrone in razpršuje tako elektronski oblak okoli nje. Od netilne žice letijo elektroni na anodo. Med katodo in anodo gre torej elektronski tok, ki je tem jačji, čim višja je napetost anode in čim večja je temperatura netilne žice, toda vendarle le do določene meje. Ta tok ima nasprotno smer, kakor jo mi običajno pripisujemo električnemu toku. V resnici je tudi električni tok v provodnikih le tok elektronov. Ker so ti negativno električni, gredo vedno od negativnega pola proti pozitivnemu. Umestno bi bilo torej, pripisovati električnemu toku ravno nasprotno smer, kakor mu sicer pripisujemo, toda človeška konservativnost bo kljub netočnosti vztrajala še dalje pri dosedanjem izražanju.

Čim večja je torej pozitivna napetost anode, tem jačje privlačuje elektrone in tem jačji bo tudi tok med katodo in anodo. Ako pa je anoda neelektrična ali morda celo negativno naelektrena, potem ne more privlačevati elektronov, da v drugem slučaju jih bo celo odbijalo. V cevi je torej mogoč tok le v eni smeri, in sicer od katode proti anodi in tudi to seveda le tedaj, ako ima anoda pozitivno napetost. Ako bi se pa napetost anode izmenjavala, tako da bi bila zaporedoma pozitivna in negativna, bi cevka propuščala tok le tedaj, ko bi bila anoda pozitivna, dočim bi bil tok v nasprotni smeri docela izključen. Ker propušča cevka električni tok le v eni smeri, služi lahko kot usmerjevalo za izmenični tok. Kakor kristalni detektorji pretvarja tudi elektronska cevka izmenični tok v istosmerni, dasi popuščajoči tok. **Elektronska cevka** je torej **detektor,** da elektronska cevka je celo najboljši detektor, ki ga sploh poznamo, veliko boljše tudi od zadnjič opisanih kristalnih detektorjev.

In vendarle se le redkokje v radiofoniji uporablja taka elektronska cevka, ki ima samo dve elektrodi (poti za električno): anodo in katodo, in ki jo radi tega imenujemo tudi **dvoelektrodno elektronsko cevko** ali **diodo.** Pač pa se s pridom uporablja pri naelektrenju akumulatorjev z izmeničnim tokom.

V radiofoniji se je splošno uveljavila **troelektrodna elektronska cevka** ali **trioda,** ki ima kakor pravi že ime, mesto dveh tri elektrode, in ki izborno služi kot detektor, kot ojačevalo in oddajalo.

L. Č.

Zdravje mladine.

Higijena doma in v šoli. Spisal dr. Mavricij Rus, mestni fizik. Z 18 podobami in 4 prilogami. Natisnila in založila Učiteljska tiskarna v Ljubljani. Str. 154. Cena 40 Din. — Dolgoletni in priznani šolski zdravnik dr. Rus, mestni fizik ljubljanski, je napisal knjigo, ki jo smemo spričo nje aktualnosti in poljudnega tona, s katerim so obdelana vsa vprašanja domače in šolske higijene, imenovati zlato knjigo zdravja naše mladine. Ako hočemo vzgajati zdrave in čile, za krutí življenski boj sposobne sinove in hčere, moramo dobro vedeti, kaj otroku koristi in kaj mu škoduje, kaj moramo o raznih prilikah ukreniti za njegovo zdravje in — včasih je to še važnejše — kaj moramo opustiti. Vsaj glavna pravila, potrebna za umno telesno vzgojo mladeži, naj bi bila znana slehernemu pametnemu človeku in vsak naj bi ravnal po njih. Znana naj bi bila zlasti staršem, posebno pa materam. Mati je angel varuh zdravja v domačem krogu. Narodovo zdravje je v rokah žene, v rokah naših gospodinj. Starši, zlasti naše žene, naše matere, naše gospodinje in zdravnik naj z vnemo sodelujejo pri telesni vzgoji mladeži. — Ni vprašanja v pogledu na higijeno doma in šole, ki bi ga ta knjiga ne obravnavala z jasno, odkrito in prepričevalno besedo. Nje namen je, da razširi zdravoslovne nauke in navodila v najširše kroge in sloje. Zdravoslovna pravila, ki jih vsebuje knjiga v izčrpni meri, veljajo za mladino vseh šol in kategorij, večinoma pa so največje važnosti tudi za zdravje odraslih ljudi. Tekst pojasnujejo slike, več jih je izvršenih v barvotisku, tako da knjiga tudi po svoji opremi in tehniški izvedbi odgovarja plemenitemu namenu. Knjigo, kakršne doslej še nismo imeli, ki je sad dela in študij zdravnika strokovnjaka, bi morala imeti vsaka hiša in vsaka šola. S to knjigo odvrnemo lahko mnogotero zlo, ki izpodjeda in uničuje moralno in fizično zdravje naše mladine.

Kaj dosežeš

ako daš na mizo polne sklede, ki družini ne diši in ostaja. Kupi raje dobro hrano, da jo bodo vsi veseli. Taka hrana so testenine PEKATETE. Zanesljivo prave so le one v ½ kg zavojih z napisom «PEKATETE». (372)

MALI OGLASI

DVA brivska pomočnika sprejme takoj M. Piskač, Opčine 289. 394

TRI PARE kanarčkov «Arz» za pleme, proda M. Piskač, Opčine 289. 395

HIŠNA, z dobrimi spričevali se išče, hrana in plača dobri. Via Commerciale 25, pritličje, levo. 396

KROJAČ Žiberna, v Divači, se priporoča cenjenim odjemalcem. Delo točno, po nizki ceni. Najnovejši kroji. 397

KLEPAR Volk Ivan, sprejema vsakovrstna kleparska dela in popravila pri «Pirjevcu», mesarju, v Sežani. 391

KOLESA, nova, zajamčena 390, izbera rabljenih, popravljanje šivalnih strojev. Petronio, Sv. M. Magdalena, Bivio 24, nasproti salezijanske cerkve. 392

POROČNA soba iz parjenega bukovega lesa, zajamčena 1500.—, jesenova 1600.—, topolova 1750.—, posamezne postelje 160.—. Türk, Cesare Battisti 12. Pazite na številko! 336

IŠČEM brivskega pomočnika. Nastop takoj. Anton Ergaver, brivec in lasničar, Ajdovščina 36.

TRGOVSKI pomočnik, izvežban v manufakturni, špecerijski in železninski stroki, išče službe v mestu ali na deželi. Naslov pri goriški upravi.

BABICA, diplomirana sprejema noseče. Bice Hladis, via Madonnina 10/II. (393)

BABICA, izkušena sprejema noseče na dom. Via Crispi 50, prej Chiozza. (390)

BABICA Emerschitz - Sbaizero, diplomirana, sprejema noseče, moderna oprema, zdravniška pomoč, dnevna hranarina L 25. Via Farneto 10 (Ginnastica, podaljšana), lastna vila, telefon 20-64. 308

BABICA, avtorizirana, sprejema noseče. Govori slovensko. Slavec, via Giulia 29. 218

Polnoč!

Ura, v kateri se čutijo bolečine bolj kot prej. Imejte vedno doma tablice

ASPIRINA

popolnoma neškodljive srcu. Te Vam odpravijo takoj glavobol in bolečine v ušesih in ustih.

Ne kupujte posameznih tablic, ampak zahtevajte vedno originalne cevčice BAYER z 20 tablicami ali pa ekonomični zavitek BAYER z dvema tablicama.

Za domače čiščenje priporočamo

SIDOL najboljše čistilo za kovine.
SIRAX neprekosljiv čistilni prašek za aluminij, baker in emajl.
CEREOL vosek za pode, linoleum, pohištvo.
LODIS naša izborna kreme za čevlje, (v lončkih z avtomatičnim zapiralom.)

Izdelovatelj: **SIDOL - COMPANY TRST** (370)

Širite „EDINOST"

Pristni sirup PAGLIANO

iznajditelja prof. Girolamo Pagliano

sestavljen izključno iz rastlinskih snovi, očisti organizem vseh strupenih sestavin, ki okužujejo in onesnažajo kri.

Najstarejše, nikdar prekoseno ne poenačeno naravno zdravljenje.

FIRENZE - Via Pandolfini No. 18

343 Casa del prof. Girolamo Pagliano

Kadar trpite, vzemite

CACHETS D'FAIVRE

En sem
Vam takoj ozdravi
ŽIVČNO BOLEZEN
MIGRENO
MALARIJO
INFLUENCO
PROTIN
REVMATIZEM
ZOBOBOL
IN VSAKO DRUGO BOLEČINO

Škatlica 12 cachets L. 8.— | Na prodaj v vsaki lekarni | Škatlica 1 cachets L. —.80

V Vašem interesu je, da se prepričate, ako nosi vsaka škatla navedbo

STABILIMENTI CHERCOT
MILANO
edino jamstvo da je izdelek originalen in pristen.

P O D L I S T E K

V. J. KRIŽANOVSKA:

Pajčevina (62)

Roman v štirih delih
Iz ruščine prevedel I. V.

Povedati je treba, da je bil Igor sicer navajen raznetavati denar, vendar je Miličina dota igrala postransko vlogo pri ženitvi; ugajala mu je bolj od drugih žensk, dasi mu niti na um ni prišlo, da ji mora biti zvest. Igor je bil razvajen od žensk, zato ni imel toliko moči, da bi se upiral katerikoli izkušnjavi, in tako je podlegel vztrajnemu koketstvu Osjecke bolj, kakor si je sam želel. Toda v tem hipu je videl samo Milico, in ko se je njegov čoln primaknil k bregu, je skočil k lestvam s trdnim namenom zavojevati vilo, ki se mu je smehljala in ki ga je obsipavala s cvetlicami, medtem ko si je delal pot skozi zelenje.

Že se je približal k mostu, ko se je nenadoma pojavila pred njim Janina in mu zastavila pot; z eno roko se je krepko oprijela njegovega usnjenega pasu, z drugo pa ga je obmetavala s cvetjem.

V njeni lepoti je bilo nekaj demonskega; črne oči so ji plamtele, ustnice so bile napol odprte v nekem čudnem smešku, da sta se videli vrsti zob, belih kakor slonova kost, prsa so ji burno plala. Napol se je branila, napol napadala in tako ovirala kneza, da ni mogel dalje. Bil je očaran, toda tudi jezen in zaman se je skušal prebiti do Milice, od katere ga je ločilo jedva nekaj korakov. Ta je nevoljno gledala čudni boj. Kakšna nesramnost se tako obesiti moškemu za vrat! Čemu pa se je Igor odločno ne otrese in pusti njo čakati?

Miličina pozornost je bila tako osredotočena na ta prizor, da ni opazila, kako se je Berenklau v nekaj predrznih in spretnih skokih povspel nedaleč od nje na obsidje. V tem času je bila trdnjava že v oblasti napadalcev, glasno vpitje in smeh se je razlegalo po otočku, le Milica se je morala sama braniti pred nekim vitezom, ki jo je hotel zajeti, zato ni videla, kako se je Berenklau priplazil za njenim hrbtom in jo dvignil v zrak kakor perce.

— Kdor hoče plen, mora naravnost k smotru in ne sme obstati sredi poti pred ovirami! — ji je porogljivo zašepetal v uho.

Milico je popadla takšna nevolja, da se je skušala izmakniti svojemu zmagovalcu; če bi ga bila op ravem času zapazila, bi se bila dala ujeti komukoli. Igorja bi bila najrajši končala od jeze, ker se je dal premagati od one nesramnice, ki jo je zdaj silno zasovražila. Toda iz vljudnosti se ni smela iztrgati iz roke, ki jo je krepko držala.

Namršila je obrvi in se dala molče odvesti v notranjost trdnjave, kjer so se zbirali zmagovalci in premaganke, da izberejo kralja in kraljico veselice. Ko sta se Berenklau in Milica pojavila v vratih, so se vsi pogledi obrnili vanja. Težko si je bilo predstaviti lepši par.

Enoglasno so vsi zavpili:

— Živijo Lohengrin in Titania! Živijo kralj in kraljica!

Slavnostno so ju odvedli k prestoloma sredi dvorane in prinesli čašo z vinom.

Ko sta se Berenklau in Milica med splošnim odobravanjem vsedla, sta vstopila Janina in knez. Ona je tako spretno vodila svojo šaljivo borbo, da je Igor moral biti njen kavalir. Toda videti je bilo, da se ne veseli svoje zmage; rdeč od razburjenja in mrk jo je vodil pod pazduho. Zdaj se je moral zadovoljiti s stransko vlogo, namesto da bi si z Milico delil kraljevsko čast; ljubosumje in nevolja sta ga mučili. Janina pa se je delala, kakor da tega ne vidi in ni spustila kokетnega pogleda s svojega kavalirja; pozabila je celo na svojo običajno vzdržnost in se neprestano smejala in brbljala, prizadevajoč si razgnati oblake na knezovem čelu.

No, ta je bil nehvaležen in se ni menil za ljubeznivosti svoje dame; izpustil je njeno roko, stopil k mizi in izpraznil v dušku nekaj kozarcev vina. Sapa mu je zastala od jeze, ko se je srečal z ledenim, prezirnim Miličinim pogledom.

— V kakšen neprijeten položaj me je spravila ta Poljakinja, vrag jo vzemi! — je pomislil. — In Milica utegne iz jeze sprejeti kakšno ponudbo tega nemškega zlodeja; zelo ga imam na sumu; stavim, da je Nemec že znagal, tako se drži, kakor da je palico požrl. No, le počakaj, danes že zaključim to zadevo in prekinem tvoje spletke. Milica je jezna, torej je ljubosumna in zato smem upati na odpuščanje. Toda šele po vožnji črez jezero se bom mogel otresti te pijavke.

V tem trenotku je Lohengrin vstal in zatrobil v rog v znak, da je treba stopiti v čolne. Igor si je nalil še velik kozarec starega burgundca, nato je vzel Janino pod pazduho in jo povedel v gondolo.

Berenklau je posadil svojo damo v ladjico in ni mogel odvrniti pogleda od svoje prelestne sopotnice, a Milica je razsvetlila cvetlice svojega venca in zavita v mehko, višnjevo svetlobo, podobno mesečnemu svitu, je bila v resnici podobna pravljični vili.

G. Philips - Oppenheim. Milijonar brez denarja. Roman. Knjižnica «Jutra», sv. 20. Cena broš. 20 Din, ves. 30 Din, poštnina posebej.

Milijonar brez denarja! Najbolj zmršena figura na pozornici naših dni — pa baš brez tistega, kar daje naši zavisti povod in naši mržnji pravico do obstanka. S tem je zadostno naznačena in označena vriselna kal, iz katere je zrastlo C. Philippsu - Oppenheimu dejanje njegove pretenitne povesti. Tudi je s tem pribito, da mora vsak, kdor dandanašnji zaman hlepi po mamonu, s slastjo planiti na tako knjigo. Milijonar brez denarja! Ali ni to pravična pesniška osveta za vse neštete milijone, ki jih mi drugi — nimamo? Zakaj v bistvu smo prav za prav vsi milijonarji brez denarja, le s to razliko, da mi «še» nimamo milijona, medtem ko ga je Philippsov junak «že» imel. Le naj poizkusi, kako se siromaki preživljamo s poštenim delom svojega uma in svojih rok!

Teh poizkušenj in preizkušenj ni malo in tudi lahke niso in vrli junak bi jim po pravici lahko ušel skozi prvo luknjo v plotu — če bi ne bilo razlogov za to, da ga je zlate minulosti še bolj strah nego skoka v nove prigode. A tudi razlogi so. Milijon funtov šterlingov je breme, ki utegne zadušiti človeka pod svojo težo. In — beseda dana, vez velja! In tam spredaj nekje sijejo krasne, tihe oči siromašne strojepiske Frances Claytonove. Vesela, zdrava, bistra knjižica, ki zapusti v čitatelju dobrodejen občutek svežosti in življenskega poguma!

Jaroslav Hašek: Pustolovščine dobrega vojaka Švejka v svetovni vojni. V Ljubljani 1928. Založila Tiskovna zadruga. Prosveti in zabavi 21. zv. Strani 263. Broširana knjiga velja Din 46.—, v platno vezana Din 56.—.

Delo, ki je postalo epohalno in slavno, prevedeno na različne svetovne jezike, uprizorjeno po odrih in filmovano, je zdaj izšlo tudi v slovenskem prevodu. Švejk, češki Don Kihot, ki zanima imenitne estete in psihologe, se razširi tudi med Slovence, da se pozabavajo ž njim in mu postanejo prijatelji. Hašek je v svoji knjigi na prepost, a tembolj učinkovit način osmešil vse, kar nas je moriło in mučilo pred prevratom: militarizem, špiceljstvo, policajstvo, vojaško in civilno sodstvo, vojaško zdravništvo, streberski patriotizem ter nravno gnilobo vseh vrst veljakov v uniformah in brez njih, renegatstvo in nadutost mogočnih tepcev in denunciantov. V Švejku je Hašek opisal ljudsko zdravo mišljenje in čustvovanje med svetovno vojno, trpljenje in žrtve malega moža, ki je poginjal po ječah, krvavel in umiral zato, da so bogateli in dedali karjero premnogi človeški izvržki po «božji» raznih potentatov in generalov milcati.

V humorni, navidezno naivni, a ironični in satirični, mirno in preprosto kramljajoči, nikoli patetični obliki je podal od vseh strani razsvetljeno sliko dobe svetovne vojne. Kar so podajali veliki avtorji v svetem ogorčenju in s krvjo srčne krvi, je povedal Hašek ljubeznivo in smehljajoč se z zaničevanjem. Glavno mu je bilo, da pove resnico, čeprav često kruto in grdo resnico. Njegov humor ni vsiljiv niti v besedah niti v prizorih; vse se dogaja in govori brez olepševanja in pretiravanja. Redko se zakrohotaš, a vedno se smehljaš in pritrjuješ: «Da, prav tako je bilo l. 1914 in do osvobojenja!».

Album slovenskih književnikov. Založila Tiskovna zadruga v Ljubljani. Uredil dr. Janko Šlebinger. Četverka 139 strani slik v bakrotisku in XXIX strani teksta. — Pred nami je monumentalno delo, kakršno smo do sedaj pogrešali na domačem knjižnem trgu in s kakršnim se morejo ponašati le veliki narodi. Razkošno opremljen album nam dostojno predstavlja 267 mož, ki so od početka slovenske književnosti pa do današnjih dni kakorkoli pomagali graditi slovensko prosveto: to je predvsem ponosna vrsta leposlovcev, poleg njih se vrste znanstveniki, šolniki, narodni buditelji, uredniki, publicisti različnih naziranj in smeri. Vsaka stran prinaša v časovnem redu po dve sliki idejno sorodnih književnikov, enajstorici glavnih stebrov našega slovstva pa je odmerjena po cela stran. Najnujnejša življenjepisna in literarna pojasnila k slikam združena v abecednem kazalu, kjer je običajno zabeležen tudi glavni vir za življenjepis dotičnega pisatelja. Iz njega bodo zajemali globlje umevanje vsi, ki ljubijo in spoštujejo slovensko knjigo; album ni namenjen samo literarnemu zgodovinarju in šolskim knjižnicam, profesorjem slovenščine in učiteljem, ne samo pristašem kakega posebnega kulturnega ali političnega programa, ampak vsaki slovenski hiši. Omikana rodbina ga bo s ponosom položila na svojo mizo, naobraženci, ki žive daleč od kulturnih središč, se bodo čutili ob njem živeje združene z velikimi duhovnimi toki minulih in sedanjih. Uvažujoč, da more «Album slovenskih književnikov» le tedaj doseči svoj namen, ako bo dostopen vsakemu kupcu, mu je določilo založništvo ne glede na bogato opremo in visoke stroške, skrajno nizko ceno, ki velja do 5. maja 1928. broširan Din 130.—, elegantno po izvirnem umetniškem načrtu v platno vezan, z ovitkom in kartonasti kaseti Din 160.—. Po 5. maju velja broširana knjiga Din 150.—, vezana Din 180.

Album toplo priporočamo, kot najlepše književno darilo.

Gospodarstvo

Zadružništvo na Češkoslovaškem

Znani češkoslovaški delavec na zadružnem polju Emil Strnad je pred nekaj dnevi izdal zanimivo knjigo o razvoju zadružniškega pokreta na Češkoslovaškem. Iz knjige razvidimo, da objema zadružništvo razne panoge češkoslovaškega narodnega gospodarstva. V zadrugah je organiziranih 1.700.000 članov; če štejemo še družine teh članov, razvidimo, da je pri zadružništvu zainteresirana približno polovica celokupnega prebivalstva češkoslovaške republike.

Najbolj močne in najbolje organizirane so delavske zadruge, ki imajo 960.000 članov in sestojijo iz konsumnih, kreditnih, stavbenih in proizvodnih zadrug. Najmočnejše udruženje delavskih zadrug je «Osrednja zadružna zveza v Češkoslovaški», v kateri je organiziranih 1237 društev s skoro poldrugim milijonom članov. Ta zveza ima 10.000 nameščencev in razpolaga s kapitalom od 550 milijonov kč, dočim znaša njen letni promet 1130 milijonov kč. Zveza ima nadalje 45 milijonov rezervnega kapitala in 184 milijonov hranilnih vlog.

Na drugem mestu je «Udruženje kooperativnih zadrug za nakupovanje na debelo,» ki ima lastne mline, pekarne in druga podjetja. Zaposluje 1000 delavcev in ima 530 milijonov kč letnega prometa.

Velikega pomena je tudi zveza kreditnih zadrug, tako imenovana «Splošna zadružna banka», ki ima za 122 milijonov vlog in 6.6 milijard letnega prometa.

Poljedelsko zadružništvo ima 650.000 članov. Njegovo imetje znaša tri milijarde kč. Deli se v «Osrednje udruženje poljedelskih zadrug» in v «Centrokooperativo.»

Druge strokovne zadruge, organizirane v 15 zvezah, štejejo 90.000 članov.

V vsej češkoslovaški republiki je 14.854 zadrug: Na Češkem 9.129, na Moravskem 3.549, v Šleziji 682, na Slovaškem 2.159, v Podkarpatski Rusiji pa 335.

Delavsko zadružno gibanje je v rokah socialistične stranke, dočim druge zadružne organizacije nimajo politične barve.

Razne zanimivosti

Ženska lepota

Zelo zanimivo je vedeti, kako so razni pesniki starih in orientalskih narodov opevali žensko lepoto. Naj navedemo na tem mestu nekaj kitajskih, staroturških in starogrških opisov, v katerih bomo dobili marsikaj, kar velja še pri nas kot ideal ženske lepote.

Na Kitajskem.

V romanu Hao - Kieon - Čouan beremo: «Obrvi neprimerno lepe device Ping - Sni so bile kakor list mlade vrbe in so imele nežni svit jesenske rože. Bila je nežna in lepa, svit njene kože bi postavil najlepše cvetlice v senco. Bila je lahka ko lastavica. Ko je sedela ko je hodila, vedno je bila neizrečno nežna. Lok njenih obrvi je popoln, toda pri živahnejšem izrazu je prekosil menjajoče se konture gorovja v spomladi. Iz njenih oči, ki so vlažne ko jesensko vodovje, vro občutek in življenje. Ko se vanje zamaknemo, se nam zdi, da je jesensko vodovje izgubilo svoje božanstvo. Njeno telesce je šibko toda njena vitkost, ki spominja na steber iz jospisa, se ne boji vetrne sape. V svitu njenih las se lahko gledamo kakor v kakem steklu.»

Orient.

Amralkeis Maalakah prepeva: «Njeni kodri so ji padali na rame kakor temna noč in njen obraz je osramotil jutranje zarje svit.»

Montanabbi poje: «V njenem smehu in v njenih očeh se zrcali lepota in sniva ljubezen. Lasje sličijo dehtečim hijacintom, ki se igrajo s smehljajočimi se poletnimi vetrovčki. Od njenih usten krade cesir omamne vonje».

Obraz dekleta primerjajo pesniki večkrat z luno, s solncem in jutranjo zoro. «Njena koprena je tanka in mehka megla, ki zabranjuje luni, da bi vstala.» V popisu krasnih oči so orientalski pesniki neizčrpni. Pogledi se primerjajo s puščicami in meči. Kar je meču nožnica, to so očem obrvi. «Strelja, jo s puščicami in cepijo srca, ne da bi ranili kožo.» Prednost dajejo pesniki ravnim nosovom, ki so koničasti kakor ostrina meča.» Lica opevanih lepotic so rdeča ko rože, cvetoča ko anemone. Ustnice sličijo koralom in zobje sta dve vrsti biserov. Vrat njen mora biti bel in ponosen kakor vrat gazele kakor poslopje slonokoščeno.

Stara Grčija.

Aristainetas, pisatelj četrtega stoletja, pravi o svoji devi: «Njena lica nosijo v zmesi beline in rdečila naravni odsvit rož, a njena ustna so še bolj rdeča od lic. Temni obrvi se svetè v najgloblji črnini. Nos je raven, oči velike, svetlikajoče se v čisti svetlobi. Naravno skodrani lasje sličijo hijacintovemu cvetu. Afroditine roke so jo bile razpletle. Njena hoja je kratka in umerjena in je podobna cipresi, ko jo nalahko maja večerna sapa.»

Potepuhi po vsemirju

Nepojmljive daljave

Med dvema udarcema srca napravi svetlobni žarek osemkrat pot okoli sveta, med vsakim sekundnim udarcem nihajoče ure predirja daljino, dolgo 300 tisoč kilometrov. Nepojmljiva za zemeljske pojme je ta velikanska naglica svetlobe. Manj ko poldrugo sekundo traja njen polet do luno, poltretjo minuto do najbližjega planeta. V pičlih štirih urah predrvi milijarde kilometrov dolgo pot, ki loči našo zemljo in njenega najbolj oddaljenega soplaneta.

S tem je dosegla svetloba mejo solnčnega sestava. A ona se vrže v prepade zevajočega prostora, ki ločijo solnčne svetove od druglh solnc. V leta se raztegnejo tu ure celo za tega najhitrejšega brzopotnika. Štirikrat dvanajst mesecev mine, preden premaga žarek prostorne globine med našim solnčnim območjem in območjem našega najbližjega solnca - soseda. A pot gre dalje skozi neskončnost Tisočletja do daljnih svetlikajočih se zvezd rimske ceste, milijon let do nejasnih meglenih lis drugih svetovnih otokov.

Večkrat se je že polastila človeška domišljija tega najidealnejšega in najhitrejšega izmed vozil t. j. svetlobnega žarka. Izobličila je bitje po zemeljski podobi in ga poslala na perutih svetlobe s tri sto tisoč kilometersko naglico ven v brezkončnost. Nenasitno človeško hrepenenje po nezemeljskih svetovih je dobilo v tem potniku na svetlobnem žarku svojo obliko. Nenavezan na zakone o teži, je švignil ta potnik svobodno v prostranstvo, fantastično bitje, porojeno iz hrepenenja po vsemirju in iz zasanjanih hitrostnih orgij. Toda ta vožnja s svetlobnim žarkom kot vprego je ostala le znanstvena pravljica, bajka, iz katere se ne bo dala izobličiti pa bodi še tako oddaljena resničnost...

Potniki po vsemirju.

In vendar eksistirajo zemeljska bitja, ki se smejo na perutih svetlobnega žarka potepati po neskončni prostranosti. Njim je podelila narava predpravico, da smejo uporabljati to najhitrejše fantastično vozilo na svojih potovanjih iz enega sveta na druge svetove. Na milijone teh priviligiranih potnikov po vsemirju zapušča mogoče v vsaki uri našo zemljo, na milijone jih je, ki smejo vsako uro pristati iz daljnih sfer na naši zemlji. Za to prednost se morajo zahvaliti svoji neznatnosti.

Brezplačni listek za potovanja po vsemirju na svetlobnem žarku jim je dala narava kot nekako odškodnino za tvarinsko revščino njihovega telesa. Kajti ti potniki po prostranstvu so mnogo manjši ko mikroskopična bitja: najmanjši prebivalci v svetu bakterij. Večine teh bitij ne more opaziti človeško oko, in ona, ki jih opazimo pod drobnogledom, so mnogo prevelika in pretežka, da bi mogla začeti potovanje v brezkončnost na perutih svetlobnega žarka. Mora biti že zelo, zelo lahek, kdor hoče biti deležen te prednosti, kajti kontrola je zelo stroga.

Potni list

Svetlobni žarek sprejme samo take potnike — in to je njegovo neomajano načelo — kojih telesce meri v premeru največ pettisočinko milimetra. Debelejše bakterije so že vnaprej izključene od tega potovanja. One zaostanejo, ker jih svetlobni jarek ne more nositi.

Zakaj pa prav pettisočinka milimetra, bo marsikdo vprašal. Matematika ni nobena čarovnija in ta številka je posebna reč. Svetlobni žarek napravi na vsako telo, katero zadene, malenkosten pritisk. Ako je snov telesa zelo majhna, se lahko posreči temu svetlobnemu pritisku, da premaga privlačnost, s katero naveže zemlja vsako snov nase, glede tega malega telesca in ga vrže v vsemirje. Meja je pa pri pettisočinki milimetra, če snov dotičnega telesca ni gostejša od vode.

Pri premeru pettisočinke milimetra sta obe nasprotujoči si sili t. j. privlačnost, ki priklepa telesce k zemlji, in svetlobni pritisk, ki hoče brcniti telesce v prostranost, enako močni. Ako je telesce manjše, zmaguje svetlobni žarek in potnik sme na njegovih perutih zapustiti težko območje zemlje. Privlačnost mu ne more do živega in potnik se požvižga na zemljo.

Pettisočinka milimetra je seveda fantastično majhna mera. V enem kubičnem centimetru bi imelo prostora nič manj ko štirt sto bilijonov kapljic s takim mikroskopičnim premerom. Večina nam znanih zemeljskih bakterij ima veliko večji telesni obseg. A med bakterijami poznamo vendar eno, ki ustreza brezdvomno tem visokim zahtevam in to je klica gitvice: bovista. Da je ta klica sposobna za potovanje po prostranosti se da celo ugotoviti v laboratoriju. Popolnoma brezzračna steklena cevka predstavlja vsemirje. Nekteto trosov bovista pada od gorenjega dela steklene cevke na tla. Kakor hitro jih pa razsvetli osredotočena svetloba; zapuste takoj padalno smer. Svetlobni žarek jih je pehnil od smeri stran in jih odneselo.

Hitrost, s katero žene svetloba te male potnike v vsemirje, je seveda manjša kakor tri sto tisoč kilometrov na sekundo. To naglico ima v vsej naravi samo in edino le svetloba, ki ni tvarinska. Telesce, in naj potuje tudi na perutih svetlobnega žarka, je ovirano kolikor toliko po privlačnosti in se mora zadovoljiti s počasnejšo hitrostjo, ki pa je še vedno več milijonkrat večja od hitrosti naših najhitrejših letal.

Izleti v vsemirje.

V dvajsetih dneh je napravila bakterija Marsovo pot, v osemdesetih Jupitrovo, štirinajst mesecev bi rabila do Neptuna t. j. do meje našega solnčnega sestava. Potovanje onkraj meje bi bilo vsekakor odsvetovati bovistovi klici vkljub vsem krasotam, ki jih obljublja nadaljna vožnja. Trajalo bi namreč devet tisoč let, preden bi prišla klica do sosednjega osolnčja. Pri vsej njeni žilavosti bi bilo to zanjo zelo, zelo utrudljivo potovanje.

Obiski iz drugih svetov.

Kakor pridejo bakterije z zemlje v območje drugih planetov, tako dospo lahko seveda taka mala bitja tudi z drugih svetov na perutih svetlobe na našo zemljo. Kdo ve, koliko živih (bitij) z Marsa ali Venere je že obiskalo našo zemljo in jo vsak dan in vsako uro obiskuje. Seveda so ti «Marsijanci» bistveno drugačni, kakor so jih opisovali razni, z izredno fantazijo obdarjeni romanopisci.

Njihovega prihoda ne moremo opaziti, ker gre za še manjša ko mikroskopična bitja. Mogoče bo nekoč — v poznejših stoletjih — utrgal kak turist med gorskimi čermi cvetlico, ki se bo po obliki in sestavi popolnoma razločevale od rastlin, ki cveto iz zemeljskih tal.

Kdo ve, če ne pripelje nekoč srečen slučaj čudno žuželko pod povečevalno steklo zoologa? Cvetlico z Jupitrove lune, žužka s Saturna, ki sta nastala iz hlic, ki jih je privel svetlobni žarek od teh daljnih svetov na našo zemljo.

Po D. P.

Zakaj so angleški pisatelji toliko čitani

Do vojne je bilo gospodstvo francoske literature nesporno. Francoska igra je vladala na odru, francoska knjiga je ležala na prvem mestu. Od vojne so začeli Angleži izpodrivati Francoze tudi v tem oziru. Danes si ne moremo misliti gledališkega reportoirja brez angleških dramatikov. Angleška knjiga predpisuje okus čitatelja in pisatelja.

Današnja francoska knjiga je okrasek, objekt za knjižnico, za praznik, nekaj, kar je treba shraniti pod šipo. Povojno pokolenje ne zna ravnati s takimi stvarmi. Moderni človek se vpraša prvo, kako bo mogel dotično stvar uporabiti, nato šele jo kupi. Angleška literatura je uporabna, zato jo ljudje zahtevajo in kupujejo. V teh knjigah ne najdete niti «globokosti» niti romantike, poezija je samo za prikuho. Njeni glavni sestavni deli pa so dejstva urejena in zgrajena z zdravim človeškim razumom.

Anglež zahteva od svojih pripovednikov, da se spoznajo v praktičnem življenju. Njemu je ljubše, če se pisatelj sklicuje na poizkuse, statistike in spise kot pa na dušo. On raje dobi v kaki knjigi gradivo, ki mu je koristno, in informacije, kot pa pisateljevo prepričanje; bolj ljubi ponazoritev kot nazore. On noče očesa, ki se vrti v blaznosti, ljubši so mu zdravi možgani. Pesnika, ki iz svoje podeželske hišice ali iz kavarne intuitivno spoznava svet, gleda z velikim nezaupanjem. Razloček med pesnikom in pisateljem, ki ga poznamo mi, je Angležu tuj. Pisatelj je zanj tisti, ki piše v prozi, pesnik pa tisti, ki daje angleški knjigi svetovno veljavo. Povojno pokolenje noče biti informirano v čustvih pesnika, ono odklanja take stvari kot nepotrebno koketerijo. Hoče pa biti informirano o realnih, otipljivih stvareh, o raznih oblikah življenja, o življenskih ciljih tujih razredov in ljudstev. Ta zahteva po stvarnosti je bila mnogo zasramovana, danes gre v klasje. V tem oziru je na prvem mestu angleška knjiga, nato ruska, nekoliko tudi nemška, nič pa romanska.

* * *

O vrednosti Zolaja in Flauberta so se mnogo prepirali, nikoli pa se niso prepirali o njih uplivu, o svetovnem pomenu. Dokler je podajal realnosti, je francoski roman gospodoval nad svetom. Če berete enega izmed dobrih in veljavnih romanov današnje francoske literature, ne boste nič pridobili v poznanju sveta, pač pa boste dobro poučeni, v kakšnem razpoloženju je bil junak romana tega in tega dne, ob tej uri popoldne. V prvem odstavku nekega zelo znamenitega francoskega romana današnjih dni bomo na primer poučeni o tem, da junak sedi v kavarni in gleda, kako se je noč razcvela kakor lilija.

Če beremo kako angleško knjigo, ne dobimo cvetočih primerov, ampak realistične opise. Pisatelj vam opiše kak družaben sloj in vam ga predstavi po vsem svojem bistvu, dejanju in nehanju. Vi dobite v romanu gradiva, ki ga morate preučiti in kontrolirati. Pisatelji Shaw, Bennett, Galsworthy vas bolje poučijo o Angležih in njih življenju kot cele knjižnice znanstvenih del. Če čitate romane Sinclairja Lewisa, izveste več o amerikanskih zdravnikih, o amerikanskih duhovnikih, o amerikanskih meščanih kot če bi več let študirali razna znanstvena dela v ta namen. Angleški pisatelj plača pogosto svojo stvarnost z dolgočasnostjo, ki je za nas mučna. Toda on doseže prozornost, ki jo danes ves svet ceni. On ne slepari, njegovo poštenost lahko vsakdo preiskuje.

Lahko bi navedli par takih primerov iz angleške literature, a bi prišli predaleč. Skoraj vsi novejši angleški pisatelji, da o amerikanskih niti ne govorimo, gredo v tej smeri. Nobene podrobnosti nam ne prihranijo. Pogosto podajo tudi kaj plitvega, napravljo neznano dolge poti, da dosežejo kak neznaten cilj, toda radi vernosti opisovanja ga ne izpustijo izpred oči.

Angleški pisatelj igra v javnosti in v življenju svoje dežele drugačno ulogo kot pisatelji drugih narodov. Povsod drugje pozivljajo svoje pisatelje k redu, kličejo jim neprestano: «Pisatelj, ostani na svojem mestu!» Pod «mestom» razumejo njegovo dušo. Če tak pisatelj poišče snovi iz sedanjosti, resničnosti, ga kritika takoj opozori na lepoto, vpije o senzaciji, o iskanju efektov in snatra njegovo delo za nepesniško, navadno.

Baš navaden človeški razum je, ki je angleškemu pisatelju priboril njegovo veljavo. Angleži radi tega mnogotere dobre pesnike nič ne čislajo. Imajo jih za neumne. Ne tajijo njih stvariteljske sile, toda radi pomanjkanja zmisla za dejstva jih ne marajo.

Tako je z angleško knjigo danes; če bo tudi nadalje ohranila svojo vplivno besedo, je drugo vprašanje. Časi se spreminjajo, okusi in potrebe pa tudi.

Tajnost mayerlinške drame.

Pred štiridesetimi leti so našli v gradu Mayerlingu ne daleč od Dunaja ustreljenega prestolonaslednika Rudolfa in njegovo ljubico krasno Veczero. Ta dogodek ni bil nikdar pojasnjen, zavit je bil vedno v nekako skrivnostno kopreno radi česar so nastale med ljudstvom razne govorice, ki so hotele zadovoljiti ljudsko radovednost toliko radi vzrokov kakor radi povodov te drame. Te dneve je umrl v Vzhorodu gozdni čuvaj Franc Vodička, ki je našel l. 1889. trupli prestolonaslednika in baronese. Nikdar ni nikomur črhnil svojega mnenja. Celih devet in trideset let je čuval svojo skrivnost. Sedaj je pa zapustil knjigo svojih spominov, ki jo njegov nečak in pisatelj predela in izda. Sedaj bo skoraj gotovo odkrita skrivnostna koprena, ki je obdajala mayerlinski dogodek.

Najmočnejša luč.

Elmer A. Sperry, predsednik družbe Sperry Gyroskope v Brooklynu (New York), je daroval mestu Chicagu svetilnik za letalstvo z svetiljko, koje luč bo 1200 milijonov sveč močna. Ta naprava se bo komaj gradila in bo stala dva milijona dolarjev. Krstili jo bodo: Lindbergova luč. Luč bo opažati že iz daljave 560 kilometrov, tako da jo bo nočni letalec, ki poleti iz Clevelanda v Chicago, videl že deset minut po svojem vzletu. Svetiljka bo postavljena na stolpu, ki bo 400 m visok in čigar podstavek bo nebotičnik.

Poldrugo leto v Tundrah.

Znameniti raziskovalec tečaja Makarjev se je vrnil v Leningrad, ko je prebil poldrugo leto v gidaški Tundri ob Severnem ledenem morju v bližini izliva reke Ob v morje. Ti kraji so popolnoma neznani. Makarjev je ugotovil, da mnogo rek in jezer, ki so na zemljevidu zaznamovani, v resnici ne eksistirajo, da pa marsikaterega jezera in celo velikega noben zemljevid nima. Ugotovil je tudi, da je tu vse polno živali, ki dajejo izborne kožuhe. Tu žive Samojedi, ki so zelo premožni, ker imajo velike črede severnih jelenov. Ekspedicija je prinesla s seboj petdeset zabojev dragocenih zbirk.

Ruska vlada in carske dragocenosti

Sovjetska vlada namerava v kratkem prodati večji del dragocenosti ruske carske rodbine. Zbirka obsega več ko 2000 diamantov od enega do dvajsetih karatov, carsko krono, diamant «Orlov» (182 karatov) in diamant «Šah» (80 karatov). Za diamant «Orlov» bodo zahtevali sovjeti osem milijonov dolarjev.

BORZNO POROČILO

Trst, 11. aprila 1928.

Amsterdam 760-765, Belgija 262.25-265.25, Francija 74.40-74.70, London 92.37-92.57, New York 18.88-18.94, Španija 315.75-321.75, Švica 364.366, Atene 24.90-25.40, Berlin 450-456, Bukarešt 11.70-12.10, Praga 56.56.30, Ogrska 328-334, Dunaj 360.75-369.75, Zagreb 33.20-

Uradna cena zlata (10. 4.) 365.36; Liktorsko posojilo 86.30; vojnoodškodninske obveznice 77.75.

NAVIGAZIONE GENERALE ITALIANA

PRIHODNJI ODHODI

(razen sprememb)

V New-York

26. aprila (1) (2) s/s COLOMBO
2. maja (2) s/s ROMA
15. maja (2) s/s DUILIO

(1) pristane tudi v Palermo
(2) iz Neapelja dan pozneje

V Južno Ameriko

3. maja s/s DUILIO
9. maja (2) s/s DUCA D'AOSTA
17. maja m/s AUGUSTUS

(2) 8. iz Neapelja

V Srednjo Ameriko in Tihi Ocean

(poštni iz Genove)

26. aprila m/s VIRGILIO

(otvoritvena vožnja)

V Avstralijo

14. maja s/s CITTÀ DI GENOVA

(Iz Livorna dan pozneje)

Pojasnila in vozni listki pri N. G. I. potniški urad v Trstu, Via Mercato vecchio 1.

ŠIRITE
„Naš glas“
Mesečno družinsko revijo!
Naročnina za celo leto 15 L
Naslov:
Trieste, Casella postale 348

ZLATARNA Alberi Povh
Trst, Via Mazzini 46
kupuje krone po 1·37
Popravlja in prodaja zlatenino.

JAJCA
ZA VALENJE
pristnih, importiranih, velikih, rumenih, angleških KOKOŠI ORPINGTHON. - Prodaja po L 3·50 komad
F. Inocente, Postojna št. 224
Kokoši so kupljene na razstavi v Londonu in vsaka stane L 230.
Pošilja se tudi po poštnem povzetju.
336

Dr. SARDOČ
ZOBOZDRAVNIK
TRST
VIA S. LAZZARO 23, II.

Tržaška posojilnica in hranilnica
registrovana zadruga z omej. poroštvom
uraduje v lastni hiši
Via Torre bianca 19, I.
Telefon štv. 25-67.

Sprejema navadne hranil. vloge na knjižice, vloge na tek. račun in vloge na čekovni promet in jih obrestuje
po 4%
Večje in stalne vloge po dogovoru. Sprejema „DINARJE“ na tek. račun in jih obrestuje po dogovoru. Davek od vlog plačuje zavod sam. - Daje posojila na vknjižbe, menice, zastave in osebne kredite. - Obrestna mera po dogovoru.
Na razpolago varnostne celice (sefe)
Uradne ure za stranke od 8·30 do 13 in od 16 do 18.
Ob nedeljah je urad zaprt.

FERRO CHINA PIGATTI
Okrepčevalno sredstvo, predpisano od zdravniških avtoritet proti MALOKRVNOSTI, BLEDICI in za OKREVANJE
LEKARNA ZANETTI - TRST - Via Mazzini